

© Bisdom Gent, foto: Isolde Ruelens

“Liefde drijft angst uit”

Isolde RUELENS – Erik Buys (37) is auteur en leerkracht godsdienst in de derde graad in het Sint-Jozefscollege in Aalst. Kerkplein vroeg hem om het voorbereidend document van de jongerensynode te belichten vanuit zijn dagelijkse ervaringen met jongeren.

In een eerste deel schetst het document een snel veranderende, complexe wereld. Hoe gaan jongeren daarmee om?

We leven in een wereld waarin schijnbaar alles mogelijk is. Er is zogezegd veel vrijheid. Maar deze vrijheid wordt vaak als bedreigend en zelfs verlammend ervaren. Jongeren hebben geen houvast meer. Het resultaat is dat jongeren zich vaak onbewust laten leiden door anderen en zich dus hun vrijheid laten afnemen.

Door wie of wat laten ze zich dan wel leiden?

Onze maatschappij is vandaag volledig doordrongen van het marktdenken. Veeleer onbewust worden we geconditioneerd om van alles nodig te hebben. Maar ook omgekeerd moeten mensen, en zeker jongeren, bewijzen dat ze nuttig zijn voor deze maatschappij. Zelfs het onderwijs is daar tegenwoordig van doordrongen. In het leerproces staat de vraag centraal welke kennis of vaardigheden leerlingen nodig hebben om een bepaalde, liefst nog

prestigieuze carrière uit te bouwen. Het resultaat is dat veel leerlingen in een richting belanden die hen helemaal niet interesseert of die ze niet aankunnen. Vakken die niet onmiddellijk beantwoorden aan de nuttigheidsvraag, zoals klassieke talen, literatuur, godsdienst, geschiedenis en esthetica, komen steeds meer in het gedrang. We vergeten dat deze disciplines belangrijke elementen van ons mens-zijn vertegenwoordigen. De mens reduceren tot wat hem nuttig maakt voor de maatschappij is nefast. Hij is naast een economisch wezen

ook een esthetisch, spiritueel, erotisch en historisch wezen – om maar enkele andere aspecten van het mens-zijn te noemen.

“
*De mens reduceren tot
wat hem nuttig maakt voor
de maatschappij is nefast.*
”

In het voorbereidende document wordt gewezen op de digitalisering als factor in identiteitsvorming.

Sociale media spelen inderdaad een grote rol bij jongeren. Daarin merk ik twee tendensen, die nauw met elkaar samenhangen. Aan de ene kant proberen jongeren zichzelf te profileren. Dit gebeurt echter zeer eenzijdig: je krijgt de indruk dat alles wat ze meemaken een feest of een avontuur is. Anderzijds vergelijken ze zich voortdurend met anderen. Er is een enorme 'peer pressure'. Sommigen komen tot de conclusie dat zij niet zo avontuurlijk zijn of niet zoveel vrienden hebben. Dat gaat gepaard met schaamte en onzekerheid. De zoektocht naar bevestiging, waarvan jongeren geloven dat het hen van die onzekerheid zal verlossen, kan dan een verslaving worden. Reizen moeten altijd exotischer; vriendengroepen groter; smartphones duurder om te kunnen voldoen aan de eisen van het ideale leven dat hen voorgespiegeld wordt.

Hoe beïnvloedt een maatschappij, doordrongen van marktdenken en digitalisering, de manier waarop jongeren omgaan met keuzes?

Hoewel de mens schijnbaar nog nooit zo vrij is geweest als vandaag in het Westen, is er in praktijk heel veel onvrijheid: de druk die door leeftijdsgenoten, familie of samenleving wordt

© Bisdorm Gent, foto: Isolde Ruelens

uitgeoefend is zo groot dat er veel lef nodig is om er tegenin te gaan. Er worden ons voortdurend beelden verkocht van het zogenaamd ideale leven: een bruisend gezinsleven gecombineerd met een succesvolle carrière, een groot huis en een mooie wagen lijken de sleutel tot ons geluk. Maar in het streven naar dit ideaal, hollen we onszelf voorbij. We vergeten voor onszelf te kiezen en komen in een situatie van vervreemding terecht. Geen wonder dat zoveel studenten hun studie niet afmaken of plots van richting veranderen. Geen wonder dat veel mensen een midlifecrisis doormaken of depressief worden. Het zijn mensen die plots beseffen dat de weg die ze zijn ingeslagen geen vervulling brengt. Dan begint het echte zoeken.

Het document moedigt jongeren aan om bewuster keuzes te maken en stelt dat een engagement aangaan daarbij kan helpen.

Zich engageren als jongere heeft zeker een positieve impact op identiteitsontwikkeling, maar toch mogen we niet alle heil daarvan verwachten.

Veel jongeren engageren zich voor allerlei zaken, maar doen dit soms vooral omdat het in de mode is. Dan dient dit engagement wederom enkel om hun imago op te krikken en zo zijn we toch weer niet losgebroken uit de verslavende en vervreemdende zoektocht naar bevestiging. Wat belangrijker is dan het engagement zelf is de motivatie van waaruit het engagement wordt aangegaan.

“
*Als ik een medemens
alleen benader vanuit
mijn behoeftes,
dan ben ik niet vrij
om de ander werkelijk
te ontvangen.*
”

Ook dit komt uitvoerig aan bod in het document: jongeren zijn er bij gebaat een weg van onderscheiding te gaan.

Elke jongere – elke mens overigens – moet zich afvragen wat hem of haar drijft bij het maken van keuzes. Kiest hij of zij op basis van wat anderen

opdringen, uit angst of onzekerheid? Of vanuit een oprechte interesse, zelfs liefde? Dit onderscheiden is geen gemakkelijke denkoefening. Er zijn zoveel verschillende stemmen die roepen. We moeten jongeren helpen om te leren onderscheiden waar ze werkelijk toe geroepen zijn. Ze moeten leren om de valse stemmen als het ware te ontmaskeren door los te komen van het nuttigheidsdenken dat de maatschappij hen oplegt en door hen een innerlijke liefde te laten ontdekken. Dat is niet gemakkelijk. De angst om uit de boot te vallen, is vaak groot.

**Werkelijke bezieling
is niet meetbaar.**

**U gaf al aan dat de
omgeving een grote rol
speelt in de ontwikkeling
van jongeren.**

**Hoe kan die omgeving jongeren
bij het onderscheidingsproces
steunen en begeleiden?**

Eerst en vooral moeten we komaf maken met het idee dat het belang van iets quasi uitsluitend bepaald wordt door het nut ervan. Wie zich alleen bezighoudt met wat hij nodig heeft, kan niet vrij zijn. Iets nodig hebben betekent 'afhankelijk zijn van', zelfs als je zagezegt 'je zin' doet. Zolang een alcoholverslaafde zijn zin doet, en alleen bezig is met wat hij nodig heeft leren vinden, is hij niet vrij. Als ik een medemens alleen benader vanuit mijn behoeftes, dan ben ik niet vrij om de ander werkelijk te ontvangen. Dat geldt ook voor het doorgeven en ontvangen van leerstof. In het onderwijs ligt de focus teveel op onmiddellijke resultaten. De lespraktijk wordt gereduceerd tot het afvinken van leerplandoelstellingen. Studeren doe je om goede punten te halen en

daarna mag je alles weer vergeten. Deze praktijken staan het ontwikkelingsproces net in de weg! Werkelijke bezieling is niet meetbaar.

**Kan de kerkgemeenschap
voor jongeren een positieve
rol spelen in het onder-
scheidingsproces?**

Zeker, de christelijke traditie heeft veel ervaring op dat vlak. In de pedagogie, vanuit de school-, de kerk- of een andere gemeenschap moeten we ons bewust zijn van de verleiding om een onderscheidingsproces te sturen in een richting die we zelf willen. We dienen vooral reflectieruimte te scheppen voor mensen, paradoxaal genoeg door hen te confronteren met een wereld die ze niet altijd onmiddellijk 'willen'. Als ze dan uiteindelijk toch de liefde vinden voor die nieuwe wereld, zijn ze eens met iets anders bezig dan met hun angstvallige sociale profilering, wat zeer bevrijdend kan zijn.

© nv Uitgeverij Averbode

In zijn eerste boek *Vrouwen, Jezus en rock-'n-roll* (Averbode, 2009) schetst Erik Buys de verbindingslijnen tussen het christelijk verhaal, de mimetische theorie van René Girard en de populaire cultuur. Zijn nieuwe boek, *Geen vrede, maar een zwaard – een christelijke provocatie in tijden van Facebook, IS en vluchtelingenstromen* verschijnt in oktober 2017 (opnieuw bij Averbode).